

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Οδηγός επιτυχίας

ΣΩΣΤΟ - ΛΑΘΟΣ

1. Η έκθεση δεν χρειάζεται διάβασμα. (Λ)
2. Αν έχεις ταλέντο γράφεις. Αν όχι, δεν γίνεται τίποτα. (Λ)
3. Η έκθεση δεν έχει συγκεκριμένη θεωρία. (Λ)
4. Ακόμη και χωρίς προετοιμασία... κάτι γράφεις...???? (Λ)
5. Με τη σωστή μεθοδολογία και προετοιμασία μπορείς να αριστεύσεις!!!! (Σ)

ΘΕΜΑΤΑ

1. Διαδικασία αντιμετώπισης του διαγωνίσματος.
2. Απαιτούμενος χρόνος για κάθε άσκηση.
3. Περίληψη
4. Ερμηνευτικό σχόλιο.

ΔΟΜΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

- ⊙ Α. (σύνοψη - περίληψη)= 15 μονάδες
- ⊙ Β. 3 ερωτήσεις τεχνικής (15+15+10 μονάδες)
- ⊙ Γ. ερώτηση από το λογοτεχνικό κείμενο. (15 μονάδες)
- ⊙ Δ. παραγωγή λόγου (30 μονάδες)

ΒΑΣΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

1. Διαβάζω τις εκφωνήσεις, ώστε να έχω μια γενική εικόνα του τι ψάχνω στα κείμενα.
2. Διαβάζω προσεκτικά και στοχευμένα τα κείμενα (τα μη λογοτεχνικά). (20')
3. Αρχίζω από την περίληψη (15-20')
4. Προχωρώ στις Β ασκήσεις -sos: προσέχω την εκφώνηση- (30-40')

5. Δημιουργώ το διάγραμμα της έκθεσης και ή προχωρώ στην συγγραφή της ή πηγαίνω στο λογοτεχνικό. (60' για την έκθεση)
6. Στο λογοτεχνικό κείμενο προσέχω την εκφώνηση και την σπονδυλωτή απάντηση που απαιτείται συνήθως). (30' για το λογοτεχνικό κείμενο).
7. sos: διαβάζω προσεκτικά και πολλές φορές την εκφώνηση κάθε άσκησης πριν αρχίσω να γράφω.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Α' πιθανή εκφώνηση:

1. Να παρουσιάσετε συνοπτικά σε 60 λέξεις το περιεχόμενο (π.χ των τριών πρώτων παραγράφων του κειμένου).
- Στην περίπτωση αυτή λαμβάνουμε υπόψη μας ότι οι παράγραφοι που ζητούνται αποτελούν μια ενότητα.
 - Άρα, πρώτα εντοπίζω το νοηματικό κέντρο της ενότητας, το χρησιμοποιώ ως θ.π και συνεχίζω με τον γνωστό τρόπο.

Β' πιθανή εκφώνηση:

2. Να αποδώσετε συνοπτικά τις απόψεις του συντάκτη του κειμένου για κάποιο συγκεκριμένο ζήτημα.
 - Σε αυτή την περίπτωση πρόκειται για στοχευμένη αναζήτηση στοιχείων μέσα από το κείμενο.
 - Οι πληροφορίες και η απάντηση μπορεί να μη βρίσκονται σε συνεχόμενες παραγράφους αλλά σε διάφορα σημεία.
 - Ως Θ.Π χρησιμοποιώ στοιχεία της εκφώνησης.

Προσέχω:

1. Δεν αντιγράφω φράσεις του κειμένου.
2. γράφω πάντα σε γ' πρόσωπο.
3. Αποφεύγω την αναφορά προσωπικών απόψεων, δεν σχολιάζω, δεν μιμούμαι το ύφος του συγγραφέα.
4. Προσέχω τη συνοχή αλλά και τη συνεκτικότητα του κειμένου μου.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

“Το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο”

Τα εν οίκω μη εν δήμω έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες για να προστατεύσουν την ιδιωτική τους ζωή.

Η ύπαρξη μιας ιδιωτικής σφαίρας, απρόσβλητης και αναπαλλοτρίωτης από οποιαδήποτε επέμβαση κρατικής ή άλλης εξουσίας, αποτελεί ένα από τα συστατικά στοιχεία του σκληρού πυρήνα της ελευθερίας του ατόμου. Η αξίωση του ατόμου για τον σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής κατοχυρώθηκε από τα κείμενα της Αμερικανικής Επανάστασης του 1776, και της Γαλλικής Επανάστασης του 1789. Αλλά και από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση της Ρώμης και τα περισσότερα εθνικά Συντάγματα.

Η παγκοσμιοποίηση και η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχουν φέρει αλλαγές που θέτουν σε κίνδυνο το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή. Έχουν καταστήσει τον ιδιωτικό βίο έρμαιο, όχι μόνον του κράτους αλλά και ανεξέλεγκτων ιδιωτικών συμφερόντων που με διαφορετικά προσχήματα και στόχους παραβιάζουν το άβατο του ιδιωτικού χώρου του ατόμου. Η απώλεια της ιδιωτικότητας του ατόμου καθιστά τον πολίτη ευάλωτο και αλλοιώνει την ίδια του την ταυτότητα.

Η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει πλέον την αλίευση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, τη σύγκριση, την κατηγοριοποίηση και την αποθήκευσή τους σε ιδιωτικές τράπεζες δεδομένων πολίτη. Μέχρι στοιχεία που αφορούν γενετικά, βιομετρικά και ιατρικά δεδομένα, ή στοιχεία που αφορούν την επαγγελματική και κοινωνική ζωή και επεξεργασία αυτών των στοιχείων, χωρίς τη συναίνεση των πολιτών, γίνεται είτε για οικονομική είτε για πολιτική εκμετάλλευση.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της χρήσης τέτοιων δεδομένων από την καμπάνια του Τραμπ στις τελευταίες αμερικανικές εκλογές. Το επιτελείο του κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεκατριάμισι εκατομμύρια ψηφοφόροι σε δεκαέξι συγκεκριμένες πολιτείες ήταν κρίσιμοι για τη συγκέντρωση των 270 εκλεκτόρων που χρειαζόταν ο Τραμπ για να πάρει τη νίκη. Μια εταιρεία, η Cambridge Analytica, συνέλεξε μέσω facebook πληροφορίες, που τις συνταίριαζε με καταναλωτικές πληροφορίες από άλλες εταιρείες. Τα στοιχεία αυτής της εταιρείας συνδυάστηκαν με την τράπεζα στοιχείων της Voter Vault, της εταιρείας που χρησιμοποιούσε το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, αλλά και της Prodject Alamo, μιας τράπεζας δεδομένων που έφτιαξε ο Τραμπ. Με τα στοιχεία αυτά κατασκεύασαν αλγόριθμους που μπορούσαν να ταυτοποιήσουν το ψυχολογικό προφίλ κάθε αμερικανού ψηφοφόρου. Στη συνέχεια δημιούργησαν πολιτικά μηνύματα που απευθύνονταν στα συναισθήματα του καθενός.

Η συνέχεια είναι γνωστή. Η Κλίντον μπορεί να κέρδισε τη πλειοψηφία των ψηφοφόρων, αλλά ο Τραμπ είχε κερδίσει τους ψηφοφόρους σε κρίσιμες πολιτείες για να γίνει πρόεδρος των ΗΠΑ.

Η παραβίαση των προσωπικών δεδομένων και η εκμετάλλευση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης καθιστά την πολιτική, εκλογική αλλά και καταναλωτική συμπεριφορά των πολιτών προβλέψιμη και χειραγωγήσιμη. Με τον τρόπο αυτό δεν παραβιάζονται μόνο τα προσωπικά δεδομένα και το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής, αλλά φαλκιδεύεται και η ίδια η δημοκρατία.

23 Ιουνίου 2017 , Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος

Να παρουσιάσετε συνοπτικά σε 60-70 περίπου λέξεις τους κινδύνους που εντοπίζει ο συγγραφέας για την ιδιωτικότητά μας

Σημεία κειμένου:

Η παγκοσμιοποίηση και η ανάπτυξη της τεχνολογίας έχουν φέρει αλλαγές που θέτουν σε κίνδυνο το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή

Η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει πλέον την αλίευση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, τη σύγκριση, την κατηγοριοποίηση και την αποθήκευσή τους σε ιδιωτικές τράπεζες δεδομένων πολίτη. Μέχρι στοιχεία που αφορούν γενετικά, βιομετρικά και ιατρικά δεδομένα.

- ◎ Στοιχεία που αφορούν την επαγγελματική και κοινωνική ζωή του, επεξεργασία αυτών των στοιχείων
- ◎ Η παραβίαση των προσωπικών δεδομένων και η εκμετάλλευση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης καθιστά την πολιτική, εκλογική αλλά και καταναλωτική συμπεριφορά των πολιτών προβλέψιμη και χειραγωγήσιμη
- ◎ φαλκιδεύεται και η ίδια η δημοκρατία.

Ενδεικτική απάντηση

Στο κείμενο παρατίθενται οι κίνδυνοι για την διασφάλιση της ιδιωτικής ζωής των πολιτών σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία. Τα νέα τεχνολογικά μέσα παραβιάζουν τα προσωπικά δεδομένα, καθώς δημιουργούνται τράπεζες με απόρρητα στοιχεία ιατρικά, βιογενετικά, προσωπικά και κοινωνικά. Κάποιοι μάλιστα, συγκεντρώνουν πληροφορίες για τα εργασιακά, κοινωνικά στοιχεία των πολιτών, ενώ καταγράφουν πληροφορίες ακόμα και για τις καταναλωτικές ή πολιτικές προτιμήσεις τους. Επομένως, απειλείται τελικά και η δημοκρατία.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

Τι λένε οι οδηγίες:

Το θέμα σχετίζεται με το λογοτεχνικό κείμενο και αφορά στην παραγωγή ερμηνευτικού σχολίου, με το οποίο επιδιώκεται οι μαθητές αφενός να αναπτύσσουν κρίσιμα θέματα/ερωτήματα που πραγματεύεται το λογοτεχνικό κείμενο, αξιοποιώντας συνδυαστικά κειμενικούς δείκτες ή και στοιχεία συγκειμένου, αφετέρου να τοποθετούνται/ανταποκρίνονται στα θέματα/ερωτήματα αυτά, τεκμηριώνοντας τις προσωπικές τους θέσεις. Η προβλεπόμενη έκταση της απάντησης μπορεί να κυμαίνεται από 100 έως 200 λέξεις.

ΒΗΜΑ 1^ο :

1. Οι μαθητές εντοπίζουν το βασικό θέμα-ερώτημα.
 - το ερώτημα και το θέμα αφορούν μια ανθρώπινη κατάσταση, όχι το συγκεκριμένο ποιητικό υποκείμενο ή τον ήρωα ενός κειμένου.
 - Π.χ. στην Αντιγόνη του Σοφοκλή το θέμα είναι η σύγκρουση γραπτών και άγραφων-ηθικών νόμων και όχι η απόφαση της Αντιγόνης να θάψει τον αδελφό της.

ΒΗΜΑ 2^ο

1. Εξετάζεται το πώς το ποιητικό υποκείμενο/ο αφηγητής/ ο ήρωας αντιδρά στο θέμα- ερώτημα, κρίνεται η στάση του, κ.α.
 - Λαμβάνω υπόψη μου τους κειμενικούς δείκτες και το συγκεκριμένο και τους χρησιμοποιώ συνδυαστικά στην απάντησή μου.
 - Αναφέρω παραδείγματα/ παραπομπές από το κείμενο.

ΒΗΜΑ 3

- Παρουσιάζω την προσωπική μου άποψη.

Παράδειγμα ανάλυσης ερμηνευτικού σχολίου

- ◉ <https://www.youtube.com/watch?v=LtFrKJKo6yQ>
- ◉ Ποιο είναι το βασικό θέμα/ ερώτημα που θέτει το ποίημα του Γ. Ρίτσου; Ποια προσδοκία και συναισθήματα εκφράζει το ποιητικό υποκείμενο σε σχέση με το θέμα του ποιήματος; Πιστεύετε πως το ποίημα αυτό ανταποκρίνεται στα αιτήματα της εποχής; Να απαντήσετε αφού λάβετε υπόψη σας τουλάχιστον τρεις κειμενικούς δείκτες (ρηματικά πρόσωπα, ρηματικές εγκλίσεις και επαναλήψεις)

«ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ» (Γ.Ρίτσος)

Είναι μεγάλος τούτος ο άνεμος
είναι πελώριος τούτος ο άνεμος
είναι χαρούμενος, χαρούμενος, χαρούμενος
ρίχνει τα τείχη που ύψωσαν ανάμεσα στους λαούς
ρίχνει τα τείχη του θανάτου
ρίχνει τα τείχη ανάμεσα στο νου και στην καρδιά
τα τείχη ανάμεσα σε σένα και σε μένα
κι ανοίγει διάπλατα, πάνου απ' τον κόσμο, του ήλιου
παράθυρο.

Ακούστε πώς σφυρίζει τούτος ο άνεμος
μέσα στις ματωμένες γειτονιές του κόσμου.

ΒΗΜΑΤΑ

1. Εντοπίζω το θέμα.

(ειρήνη, αγάπη, συναδέλφωση των λαών)

2. Εντοπίζω την απάντηση στα ερωτήματα που

θέτει η εκφώνηση, με τη σειρά που τα θέτει, ενώ βρίσκω μέσα στο κείμενο τους κειμενικούς δείκτες που αναφέρονται

(οριστική= βεβαιότητα, προστακτική= προτροπή, β πρόσωπο = μήνυμα που απευθύνεται σε όλους, επανάληψη= χαρούμενος, ρίχνει, κ.α.)

3. Παρουσιάζω την προσωπική μου άποψη

Υποδειγματική απάντηση

Το ποίημα αναφέρεται στο διαχρονικό και πανανθρώπινο αίτημα για ειρήνη και συναδέλφωση των λαών. Το ποιητικό υποκείμενο, από τους πρώτους στίχους του ποιήματος εκφράζει τη χαρά του μπροστά στην προοπτική της επικράτησης της ειρήνης στον κόσμο. Επαναλαμβάνοντας για λόγους έμφασης τη λέξη άνεμος, η οποία αλληγορικά φανερώνει το πνεύμα ειρήνης ανάμεσα στους ανθρώπους, κλιμακώνοντας μάλιστα και τα επίθετα που την συνοδεύουν (είναι μεγάλος- είναι πελώριος)

καταλήγει με τριπλή επανάληψη να δηλώνει τη χαρά που κυριαρχεί (είναι χαρούμενος, χαρούμενος, χαρούμενος). Το ποιητικό υποκείμενο στη συνέχεια, επαναλαμβάνοντας τη φράση «ρίχνει τα τείχη» τονίζει τη δύναμη του «ανέμου» της ειρήνης να γκρεμίσει την έχθρα των λαών (ρίχνει ... λαούς), το θάνατο (ρίχνει τα τείχη του θανάτου), τη σύγκρουση των συναισθημάτων με τη λογική (ρίχνει ... καρδιά).

Μάλιστα, χρησιμοποιώντας α' και β' πρόσωπο, στο τέλος εκφράζει την ελπίδα ότι τα τείχη θα γκρεμιστούν ανάμεσα στους ανθρώπους, σε «σένα» και σε «μένα». Από τη γενική έκφραση χαράς οδηγείται στο «εγώ» και το «εσύ», προβάλλοντας την ανάγκη συναδέλφωσης και επικοινωνίας στις «γειτονιές του κόσμου».

Τέλος, χρησιμοποιώντας την προστακτική έγκλιση (ακούστε), καλεί όλους τους ανθρώπους, τον καθένα από εμάς, να αναζητήσει την ειρήνη στον πλανήτη μας, που συνεχίζει να έχει «γειτονιές ματωμένες» από τους πολέμους. Αν σκεφτούμε λοιπόν, ως πολίτες του κόσμου που ζούμε στις γειτονιές πως πόλεμοι συνεχίζουν να ξεσπούν ακόμα και σήμερα, είναι φανερό πως το ποίημα αυτό και το μήνυμα ειρήνης που μεταφέρει παραμένει επίκαιρο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑΣ (ΤΥΠΟΥ Β)

Β 1,2,3

15+15+10
μονάδες

Απαιτούν
κειμενική
στήριξη

Προσοχή στην
εκφώνηση

Ελέγχω μήπως
ξέχασα κάποια
απάντηση

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

- Η άσκηση αυτή παραμένει αλλά την ρωτούν διαφορετικά: όχι μόνο ως τρόπο ανάπτυξης αλλά ως τρόπο οργάνωσης του λόγου.
- Εξετάζεται και ο επικοινωνιακός τους ρόλος, δηλαδή γιατί ο συγγραφέας επέλεξε αυτόν τον τρόπο.
- Σοs: μπορεί να συνδυαστεί με την τροπικότητα ή την πρόθεση του συντάκτη.

ΣΥΝΟΧΗ-ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

- ◉ Συνδέεται με τις ερωτήσεις σχετικά με τους κειμενικούς δείκτες.
- ◉ Οι διαρθρωτικές λέξεις δείχνουν την πρόθεση του συγγραφέα και πρέπει να προσδιορίζεται ο ρόλος τους.
- ◉ Η συνεκτικότητα αφορά τη νοηματική σχέση.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ- ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

- Μπορεί να ζητηθεί αναγνώριση, μετατροπή, αλλαγή στο νόημα.
- Όταν εξηγώ τι επιδιώκει να πετύχει ο συγγραφέας, λειτουργώ κειμενοκεντρικά, δηλαδή συνδέω με το νόημα του κειμένου.
- Ε.Σ: Έμφαση στο υποκείμενο και υποκειμενικότητα, ζωντάνια, αμεσότητα.
- Π.Σ: έμφαση στο ρήμα και στο αποτέλεσμα, επιστημονικό ύφος και αντικειμενικότητα.

ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ

- Αποτελούν κειμενικούς δείκτες.
- Επηρεάζουν το ύφος.
- Αποτελούν σχόλιο.
- ΠΡΟΣΟΧΗ: δεν αρκεί να πείτε τι δηλώνουν (π.χ. ειρωνεία) αλλά ποιόν ή τι ειρωνεύεται ο συντάκτης.

ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΕΙΘΟΥΣ

- Όλα ανήκουν στους κειμενικούς δείκτες.
- Πιθανές ερωτήσεις:
 1. Να βρεθούν οι τρόποι πειθούς.
 2. Να εξηγηθεί ο ρόλος τους.
 3. Να αιτιολογηθεί η επιλογή τους και να ελεγχθεί η πειστικότητά τους σε σχέση με την πρόθεση του συντάκτη.
 - Η πρόθεση φαίνεται από το κείμενο.
 - Η πειστικότητα φαίνεται από την παραδοσιακή θεωρία. Π.χ. αυθεντία= στηρίζει, τα παραδείγματα αποσαφηνίζουν, κ.α.

